

ТМ	Г. XXIV	Бр. 3-4	Стр. 341 - 343	Ниш	јул - децембар	2000.
----	---------	---------	----------------	-----	----------------	-------

Приказ дела

Станоје Ивановић

Примљено: 10.12.2000.

ПРЕД ОКОВИМА ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ*

Глобализација као процес међународног повезивања и ширења економских, политичких и технолошких утицаја, у новије време предмет је научних расправа и анализа. Монографија *Социологија и глобализација* др Данила Ж. Марковића представља социолошку синтезу ове проблематике и теоријско промишљање историјских кретања у савременом свету.

Аутор најпре разматра распрострањене контраверзе о глобализацији, од термилошких и појмовних значења, до њених суштинских карактеристика и импликација. На једној страни је економски аспект међународног повезивања којим доминирају транснационалне корпорације и економски интереси. На другој страни су облици технолошког повезивања, ширења комуникационих веза и културних утицаја који глобализацији дају транскултурна обележја. Као и сваки процес у коме ново потискује старо и намеће се моћнијим средствима, тако се и хомогенизација и универзализација света, са формирањем институција новог по-ретка, доживљава као прекрајање друштвене стварности по мери најмоћнијих историјских снага. Наводећи различита значења и схватања овог процеса, Марковић се залаже за његово критичко промишљање са социолошког становишта. Потребно је утврдити да ли он представља законитост у друштвеном развоју, да ли се њиме доводе у питање и поништавају друштвене посебности и специфичности и да ли глобализација неизбежно доводи до новог светског поретка.

Одговарајући на ова питања Марковић сматра да глобализација као процес повезивања, обједињавања, сарадње и припадности људи савременој цивилизацији "представља и одређену законитост у развоју човека и друштва". Са становишта општег тока развоја друштва и човека "то је позитивни и прогресивни процес". Међутим, у различитим облицима испољавања овај процес може да угрози национални и културни идентитет, државну сувереност и друге посебности појединих народа, али он "не води нужно оспоравању специфичности појединих друштава, њихових култура и облика њиховог политичког ангажовања, а пре свега ограничавању суверености њихових држава". Аутор јасно разликује две фактичке појаве у развоју глобализације, од којих једна делује негативно на очување друштвених посебности, а друга је толерантна према њима. Уколико се она заснива на при-

* др Данило Ж. Марковић, "Социологија и глобализација", Центар за усавршавање руководиоца у образовању, Београд, 2000.

родним тежњама и демократским принципима, онда је "светско друштво" очекивани исход, али ако се светски поредак гради на репресији, присили и гушењу аутономности народа и слободне воље људи, онда је то у супротности са законитостима друштвеног развоја и импликације таквог процеса су негативне.

Научна анализа коју презентира Марковић показује историјску заснованост глобализације која обједињује снаге и средства људског стварања и чини доступним цивилизацијска достигнућа. Али њу прате, користе и злоупотребљавају процеси наметања империјалних интереса који диктирају појавне облике и динамику саме глобализације. Управо то потврђују разматрања појединих питања која стоје у вези са глобализацијом, као што су нове технологије, квалитет живота, универзализација људских права и заштита интегритета човека.

Нове технологије са свестраним и динамичним облицима испољавања послешују, процес глобализације али служе економској доминацији најмоћнијих сила у међународној подели рада. Под њиховим утицајем долази до прерасподеле економских потенцијала и до ограничавања производне, националне и културне основе мање развијених народа и земаља. То рађа и нове проблеме као што су еколошки проблеми у свету, политички проблеми између држава, положај човека у друштву и други. И поред декларативног залагања за решавање ових проблема, права решења су све неизвеснија, а негативне последице њиховог нерешавања све су веће.

Квалитет живота као "подмиривање потреба људи у одређеним друштвеним условима" зависи од многих фактора друштвеног живота и од различитих ресурса и услова у којима се потребе задовољавају. Остваривање квалитета живота у савременим условима праћено је бројним проблемима који се односе како на природу, тако и на друштвену средину. Неки се тичу људских права и слободе, а неки ограничавају услове и могућности задовољавања егзистенцијалних и других потреба. Довољно је анализирати како економска и технолошка глобализација утичу на запошљавање људи па да се виде драстичне разлике и неједнакости између људи, народа и држава у квалитету живота које се непрекидно увећавају.

Универзализација људских права показује непосредну везу са процесом глобализације. На овај начин заштита и остваривање људских права постају заједничко добро свих народа. Али то није могуће обезбедити ако се угрожава идентитет и посебност различитих култура и народа, напротив, "очување различитих култура, културног идентитета појединих народа, представља и предуслов за остваривање универзалних људских права", како закључује Марковић. Побољшавање услова живота, развој друштва на принципима глобализације могу се процењивати само ако доприносе развоју људских потенцијала - продуктивности, равноправности и стабилности у коришћењу друштвених добара као показатељима доступног нивоа живота.

Из свега се може закључити да глобализација света, процес стварања "светске заједнице" има закономерне карактеристике са бројним и противуречним обележјима. Главну препреку хуманизацији света представља институционализација униполарног света, наметање "новог светског поретка" као насилно и искривљено наметање америчке хегемоније у процесима глобализације.

Монографија *Социологија и глобализација* представља социолошку

анализу, пледоаје за општенаучно сагледавање глобалних проблема друштвеног развоја и процеса од којих зависи "стварање планетарне цивилизације". Она представља значајан допринос њиховом теоријском уобличавању, разјашњавању и процењивању, али и прилог социолошкој критици оних друштвених процеса који у својој основи занемарују стварне носиоце историјских процеса, реалне услове живота људи и суштинске вредности људске заједнице.